

ANNA BOCHNAK

Muzeum Narodowe w Krakowie

MATEUSZ WOŹNIAK

Muzeum Narodowe w Krakowie

Skarb fałszywych monet Władysława Jagiełły z Łucka

ABSTRACT: The Hoard of Forged Coins of King Władysław Jagiełło, Found at Lutsk

One of the extraordinary donations that has recently enriched the collection of the Numismatic Cabinet is the gift received from Mr. Zbysław Kałkowski. He handed over a part (around $\frac{1}{3}$) of the unique find of medieval counterfeit coins in the amount of 915 pieces. It was found in Lutsk (present-day Ukraine) during the Second World War. We have no information on what may have happened to the remaining parts of this deposit. To date, the pieces that comprise the hoard have not been described or inventoried, while the hoard itself has been mentioned only in several publications. It is reported to have originally consisted of c. 3,100 coins: 3,000 trzeciak (ternarius) coins of King Władysław Jagiełło (1386–1434) and c. 100 pennies (denarii) of the same ruler, all minted in the early years of his reign as King of Poland. A numismatic analysis of the material under consideration has demonstrated the presence of two types of forged pennies. In the case of minor kwartnik (denarii quartenses) coins, the examination has distinguished the combinations of three obverse types (shield with a double cross and a surround inscription) with two reverse types (eagle image with surround inscriptions). Following the coin die combinations, five variations of forged minor kwartnik coins have been singled out. There are some indications that the forgers' mint was established somewhere in the borderland, perhaps even at Lutsk, while the hoard may be datable to the late 14th century.

KEY WORDS: hoard of Lutsk, forged (counterfeit) coins, minor kwartnik coins, trzeciak coins, pennies (denarii), Władysław Jagiełło

ABSTRAKT: Jeden z niezwykłych darów, jaki w ostatnim czasie wzbogacił kolekcję Gabinetu Numizmatycznego, został złożony przez Zbysława Kałkowskiego. Przekazał on fragment (ok. $\frac{1}{3}$) wyjątkowego znaleziska średniowiecznych fałszywych monet liczący 915 egzemplarzy. Zostały one odnalezione w Łucku (dziś Ukraina) w czasie II wojny światowej. Nie posiadamy żadnych informacji dotyczących losów dwóch pozostałych części tego depozytu. Obiekty wchodzące w jego skład nie zostały do tej pory opracowane, a sam skarb był jedynie wzmiankowany w kilku publikacjach. Miał on zawierać pierwotnie około 3100 monet: 3000 trzeciaków Władysława Jagiełły (1386–1434) i około 100 denarów tegoż władcy bitych w pierwszych latach jego rządów jako króla Polski. Analiza numizmatyczna materiału wykazała dwie odmiany fałszywych denarów. W wypadku kwartników małych wyróżniono kombinacje trzech odmian awersów (tarczy z podwójnym krzyżem i napisem otokowym) z dwoma odmianami rewersów (z wizerunkiem orła z napisami otokowymi). W wyniku połączeń stempli wydzielono pięć wariantów fałszywych kwartników małych. Wiele wskazuje na to, że mennica fałszerska funkcjonowała w strefie przygranicznej, być może w samym Łucku, a skarb możemy datować na koniec XIV wieku.

SŁOWA KLUCZOWE: skarb z Łucka, fałszywe monety, kwartniki małe, trzeciaki, denary, Władysław Jagiełło

Adresy autorów:

Anna Bochnak
Gabinet Numizmatyczny
Muzeum Narodowe w Krakowie
ul. Piłsudskiego 12, 31-109 Kraków
e-mail: abochnak@mnk.pl

Mateusz Woźniak
Gabinet Numizmatyczny
Muzeum Narodowe w Krakowie
ul. Piłsudskiego 12, 31-109 Kraków
e-mail: mwozniak@mnk.pl